

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1988 m. balandžio mėn. 2 d. / April 2, 1988 Nr. 65(13)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Ar žmogus vertas keltis iš mirties?

Ar reikia žmogui prisikelti iš mirties? Ar mirtis nėra natūrali žmogaus gyvenimo pabaiga? Visos žemiškojo gyvenimo formos ir struktūros prasideda ir baigiasi. Tas dėsnių galioja visai augmenijai, visai gyvulijai ir net visiems žmogaus kūriniais. Visos žmogaus sukurtos struktūros, ar tai būtų politinės, ar kultūrinės, ar asmeninės, ilgiau ar trumpiau išsilaikiusios, baigiasi, užleidamos vietą kitoms. Dėl to, ar nėra per didelė pretenzija žmogui tikėtis ne tik amžino testinumo, bet ir kūno prisikėlimo iš mirties su vienokiomis ar kitokiomis medžiaginėmis formomis? Tai yra klausimas, su kuriuo mes susitinkame per Velykas, mąstydami apie Kristaus prisikėlimą ir apie Jo pažadą, kad kelsimės iš mirties ir mes.

Atsakymo į tą klausimą reikia ieškoti iš labai toli ir iš labai giliai. Į jį atsakymą gali duoti tik aukštas supratimas to, kas yra žmogus. Į šį klausimą atsakymo negali duoti net nė mąstymas tik apie Dievą. Jei mes vien tik Dievą supratume kaip visuotinę būtį, tai tas dar nepateisintų to, kad ir žmogus turi gyventi amžinai ir kad jo kūnas turi net keltis iš kapo. Tik tada mes galime rasti pateisinimą žmogaus dvasios amžinumui ir žmogaus kūno prisikėlimui iš kapo, jeigu mes sutinkame su mintimi, kad šalia Dievo yra ir žmogus ir kad jis Dievo yra sukurtas paties Dievo panašumu.

Čia reikia pridėti, kad supratimui žmogaus kėlimosi iš mirties blogai pasitarnauja viena filosofinė galvosena, kuri yra populiari tiek krikščioniškuose, tiek nekrikščioniškuose sluoksniuose. Ta filosofinė kryptis nori taip suprasti žmogaus dvasią, kad ji yra pasmerkta būti kūne, kaip kalėjime. Ir dėl to žmogaus kūniškumas žmogui nėra giliai savas. Todėl kai kas nori pasilengvinti sau mirties išgyvenimą, į mirtį žiūrėdamas kaip į žmogaus dvasios išsilaisvinimą iš kūno. Bet tai yra neteisingas žmogaus supratimas. Einant autentišku krikščionišku galvojimu, žmogus yra ne tik siela, bet ir kūnas, ir kaip toks jis yra Dievo norėtas. Šis mokslas, tiesa, nepalengvina žmogui mirties išgyvenimo, bet jis žada pilnesnę amžinybę.

Kai pasiaiškiname tiesą, kad žmogus yra sukurtas panašus į Dievą, tada atsiranda galimybė kalbėti apie žmogaus kūno prisikėlimą iš mirties. Dėl to šv. Tomas Akvinietis drįso mokyti, kad pati žmogaus dvasia reikalauja, jog jo kūnas būtų prikeltas iš mirties. Pasak jo, žmogaus siela yra sukurta būti su kūnu. Ir ji natūraliai yra nelaiminga, būdama be kūno. Dėl to ir

amžinybėje žmogaus siela būtų nelaiminga, jeigu ji amžinai pasiliktu be kūno. Ir jeigu taip būtų, Tomas sako, Dievas būtų neteisus žmogaus sielos atžvilgiu. Bet tai yra neįmanoma. Dėl to žmogaus kūno prisikėlimas yra natūralios žmogaus prigimties reikalavimas.

Tokios yra prielaidos, reikalingos, norint prasmingai švęsti Velykas. Norint mąstyti apie žmogaus prisikėlimą iš mirties, reikia, kad būtų žmogus vertas pačia savo prigimtimi būti prikeltu iš mirties. Reikia, kad būtų žmogus, kuris supranta savo aukštą paskirtį ir jaučia savo atsakomybę būti amžinai gyvenančia ir su Dievu bendraujančia būtybe. Mūsų baisėjimosi mirtimi nėra gana, kad mes pasiruošume amžinajam gyvenimui. Tas baisėjimas yra tik neigiamoji šios didžiulės tiesos pusė. Reikia, kad mes ir pozityviai save supratume, kaip būtybę, panašią į Dievą, kaip būtybę, kuri yra laisva apsispręsti už Dievą, kaip būtybę, kuri jaučia savo atsakomybę, paeinančią iš jos reikšmingumo.

Tai, jeigu norime pasisavinti pilnai tiesą apie Kristaus prisikėlimą iš mirties, turime keisti iš pagrindų požiūrą į save kaip žmogų. Tik tada Velykų paslaptis pasidaro ne keistenybė, o žmogiško gyvenimo tiesa, net jo pagrindas. Ir žmogų reikia suprasti ne kaip dvasią, pasmerktą būti kūne, bet kaip Dievo norėtą, drauge ir kūnišką, ir dvasišką būtybę.

V. Bgd.

Tauta, istorija ir poetas krikšto ženkle

ŽIVILĖ BILAIŠYTĖ

Kazio Bradūno poezijoje tautos, istorijos ir poeto sąvokos dažnai tampa pagrindinėmis temomis. Poetas lietuvių tautos būtį — jos esminę teisę egzistuoti ir išlikti gyva — priešpastato istorijos įvykių srautui ir nuolatinei kaitai. Šių sąvokų konfrontaciją poetas apžvelgia, aprašo ir kūrybos aktu „užfiksuoja“ momente, kuris laiko sraute nepažįstama. Šis procesas įžiūrimas daugelyje jo rinkinių, bet ypač ryškus rinkiniuose *Pokaliai su karalium*, *Užėjo prie Vilniaus vieškelio*, *Donelaičio kapas* ir dažnuose eilėse, kuriose mini tautos nelaimes ir siekia į šią neviltingą keliančią situaciją reaguoti, ją įprasminti. Tauta, jos žemė ir jos likimas laiko ir istorijos kontekste motyvuoja Bradūno poeziją nuo ankstyvausių eilėraščių iki dabartinių:

*Neišleikiu,
O sunkiai išeinu,
Vos vos pakeldams
Trupinius dienus.*

*Kuriuos istorija, Bažnyčia ir
tauta,
Kaip atlieka, abiem padovanojo —
(Pokaliai su karalium, p. 65)*

Bradūno tematikoje ir poetinėse priemonėse taip pat pakartotinai atrandame krikščioniškos struktūros. Sąvokos, kurios kyla iš krikščioniškų idėjų, paradigmų ir įvaidžių poetui atveria permainymo, įprasminimo ir prisikėlimo temas ir suteikia galia žodį naudoti, lyg sakralinį elementą. Bradūno poezijoje dažnai vyksta koks nors permainymas, perėjimas iš vienos tikrovės plotmės į kitą. Tai kyla iš vieno iš pagrindinių krikščioniškos ritualų: aukos-mišių, kur duona ir vynas tampa Kristaus (pagal Šventąjį Raštą — Žodžio, gyvenusio tarp mūsų) kūnu ir krauju. Šias temas, simbolius ir paradigminius gestus poetas naudoja savo poetinio pasaulio pagrindinėms sampratomis ku-
Poezija Bradūnui tampa permainymo apeiga.

Rinkinyje *Krikšto vanduo Joninių naktį* (Chicago, 1987) Bradūnas grįžta prie tautos ir istorijos temų ir prie permainymo dinamikos. Šis rinkinys unikalus tuo, kad krikšto sąvoka yra šio rinkinio centrinis įvykis, procesas ir įvaidis. Nors niekur tiesiogiai neminima, kad Lietuvos krikštas įvyko 1387 metais, nesunku įvykio sukaktį įskaityti knygos pavadinime ir leidimo datoje.

Lietuvos valdovai nuo Mindaugo iki Jogailos ir Vytauto laikų gynėsi nuo terorą skleidžiančių kryžiuočių, kurie Vakarų Europai skelbė, kad veda kryžiaus karą prieš pagonius ir platina krikščionybę. Atsispyrėdami prieš juos pasikėsinusius krikštyti kryžiuočius, lietuviai gynė savo žemę, teises ir gyvybę. Lietuvos krikštas 1387 metais buvo istorinis įvykis, surištas daugiau su politiniais sprendimais, negu su religiniais impulsais.

J. Jurginis sudėję *Pagonybės ir krikščionybės santykiai Lietuvoje* (Vilnius, 1976) pažymi, kad dar Gedimino laikais, Lietuvai sudarius taiką su Lenkija ir sąjungą prieš bendrą priešą kryžiuočius, Lenkijos valdovams, ginantis nuo Vakarų Europos priekiaistų, rūpėjo, kad Lietuva būtų krikščioniška. Lietuvos krikštas 1387 metais susijęs su Krėvos unija ir Jogailos pripažinimu Lenkijos karaliumi: Lietuvos krikštas buvo šių įvykių sąlyga. Unijos su Lenkija pasekmė buvo kryžiuočių nugalėjimas Žalgirio mūšyje 1410 metais. Negalima pamiršti, kad ši unija taip pat turėjo ir neigiamų rezultatų, sudarydama teisinį pagrindą Lenkijos valdovams siekti Lietuvos pajungimo Lenkijai (Jurginis, p. 81-82).

Šie istoriniai ir politiniai faktai, glaudžiai susiję su Lietuvos krikšto sąvoka, natūraliai įveda istoriją į šio rinkinio tematiką:

*Rex Poloniae,
Supremus Dux Lithuaniae,
Su odinuke iš Lietuvos...*

Poetas Kazys Bradūnas pradeda literatūros vakarą per Lietuvos krikšto jubilėjų iškilmes Chicagoje 1987 m. lapkričio mėn. 26-29 dienomis.

Nuotrauka Jono Tamalaičio

*Tai gi aš pats
Poezijos bokšte,
Tarp svetimų,
Praveriu langą į šiaurę —
Į Lietuvą,
Kur įmintoj pėdų
Prigijusi krikšto šakelė
Varva kraujo žiedais.*

(Krikšto vanduo Joninių naktį, p. 18)

Tuo patiu, mums šiandien i tuos istorinius, tautos likimą liečiančius įvykius žiūrint iš krikščionybėje pagrįstos bendros patirties, krikšto reiškinys neužginčijamai neša visą religinių simbolių struktūrą. Krikštas, ir skaitytojui, ir poetui, reiškia permainą, perėjimą iš pa-

goniško į krikščionišką pasaulį. Tokiu būdu Bradūnas sudaro sąlygas į savo paties kūrybinius šaltinius vėl pažvelgti. Bradūno poezijoje jo, kaip poeto, įgalinimas kyla iš krikščionybės struktūrų:

*Žodį, kaip ostiją, pakeliu
Ir dedu į burną.*

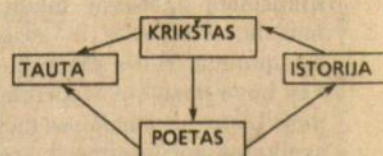
*Tebūna jis mano
Kūnas ir kraujas.*

*Ir aš jau turiu
Eilėraščių pradį.*

(p. 24)

Žvelgimas į krikštą, kaip temą ir procesą, jam leidžia naujomis

akimis žvelgti į save kaip poetą ir į savo tautą kultūriniame, istoriniame ir krikščioniškame kontekste. Schematiškai pažvelgus, ši dinamika atrodytu maždaug taip:

Pirmoji Antifona, pirmasis šio rinkinio eilėraštis, nustato šio užsimojimo išeities tašką:

*Nei kunigas, nei žynys nesu,
Viešpatie,
O semiu krikšto vandenį giesmei.*

*Mėnulius ir saulę tebūna
Krikšto tėvai mano žodžiams.*

*Prie šaltinių ir upių šventųjų
Jie stovi baltais drabužėliais.*

(p. 7)

Kaip poetui, Bradūnui ypač aktualu, kad krikščionybė atneša tautai transcendentinį žodį, raišdą, knygą, ir įgalina ją, kaip poetą. Tai ji priveda peržvelgti tautos, istorijos ir savo poeto rolę iš naujo taško.

Šiame rinkinyje tautai ir tautinėms sąvokoms yra atstovaujama folkloriniais, mitologiniais, pasakose ir liaudies dainose randamais įvaidžiais ir reiškiniais (ąžuolas, alkvieta, žaltys, saulė, mėnulis, upė, akmuo). Šie elementai dažnai laikomi šventais arba atlieka apeigines funkcijas pagonybės kontekste. Pas Bradūną tautos sąvoka yra taip pat giliai susijusi su gamtos reiškiniais: be aukščiau minėtų, dažnai randame žemę, rasą, vandenį, vyturį, pievą, girią, lauką — reiškinius, kuriais, juos kartu paėmus, galima nusakyti „namų“ idėją. Folkloriniai, pagonybės ir gamtos elementai suvedami į vieną tautos sąvokai simboliškai atstovaujančią įvaidžių grupę.

Kartais pasirodo įtampa, net mirtinas susikirtimas tarp pagoniškų ir krikščioniškų elementų, taip kaip istorijoje kirtosi kryžiuočiai ir lietuviai, kaip krikšto metu krašto gyventojams buvo naikinamos alkvietai ir kertami senieji ąžuolai:

*Pakirsto ąžuolo suolan
Sėsdamies matom,
Kaip nuogas nekrikštas
pirmagimis
Jau žaidžia kryželiu.*

*Surink, saulele,
Kaip rasą,
Jo krikšto ašaras.*

(p. 12)

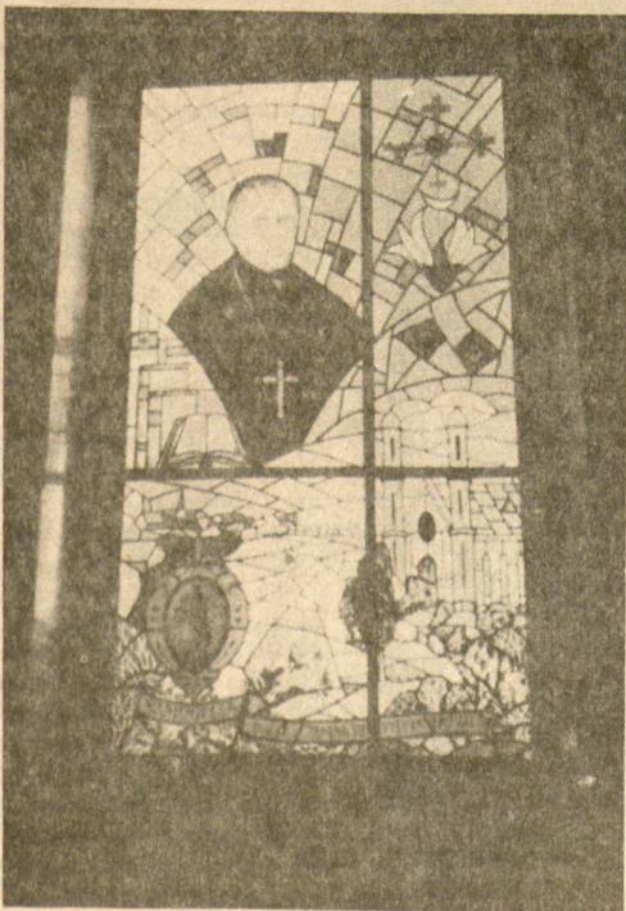
Arba vėl:

*Užversto šulinio akys
Manęs daugiau nematys.
Pieną prie rentinio lakes
Ir nuo krikšto apakes
Dingo žaltys.*

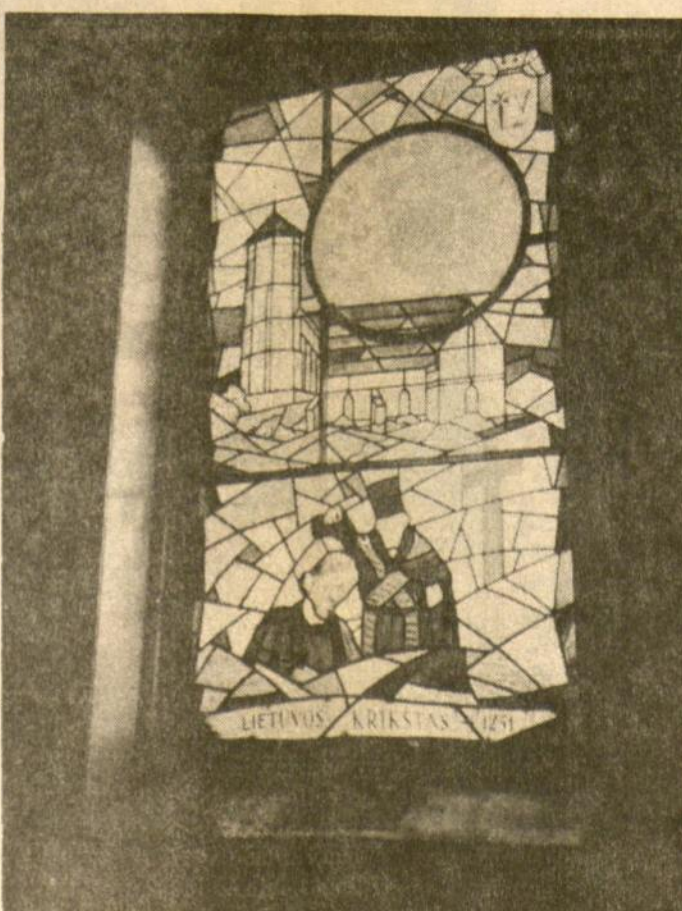
(p. 14)

Simbolinėje plotmėje tos nelaimės, kurias tauta pergyveno per šimtmečius, randa atgarsį šiame susidūrimo tarp senųjų liaudies papročių ir naujo tikėjimo.

Dažniau, Bradūnas suderina šias dvi priešingas sąvokas ir suveda šiuos pagonybės / tautos ir krikščionybės / permainymo (Nukelta į 3 psl.)

Vitražai Adelaidės Katalikų centre, Australijoje: kairėje — žemaičių vitražas su įrašu „Dieve, žemaičių viltys Tavyje“, vidury — Lietuvos krikštas - 1251, dešinėje — suvalkiečių vitražas su įrašu „Dieve, gražink laisvę kėnciančiai tautai“.

Nuotraukos Ilonos Laucienės

Pokalbis su dr. Juozu Meškausku

„Lietuvos medicinos istorijos“ išleidimo proga

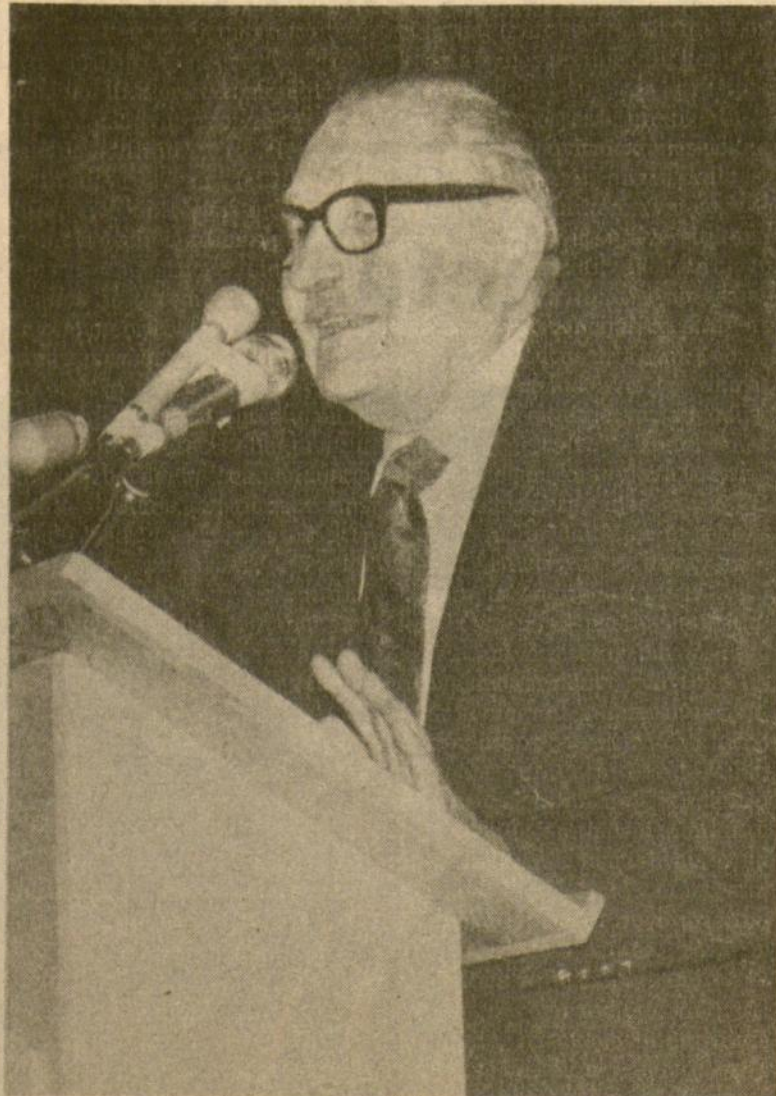
Neseniai pasirodė dr. Juozo Meškausko veikalas *Lietuvos medicinos istorija* (Chicago: Pasaulio lietuvių gydytojų sąjunga, 1987). Knygai sutikti ruošiamą akademiją balandžio 9 dieną Chicago Jaunimo centre. Sveikindami autorių knygos išleidimo proga, kreipėmės į jį su keliais klausimais.

— Kas jus paskatino imtis rašyti tokios plačios apimties knygą apie Lietuvos mediciną?

— Lietuvos medicinos istorijos veikalo mintis kilo čia, Amerikoje, skaitant dabartinę, sovietinę Lietuvos leidžiamus žurnalus ir straipsnius, rašančius apie Nepriklausomąją Lietuvos medicinos mokslą, sveikatos ir socialinį aprūpinimą. Tuose straipsniuose, kas buvo pasiekta Nepriklausomoje Lietuvoje medicinos moksle, sveikatos aprūpinime ir socialinio draudimo srityse, stengiamasi sumenkinti, paneigti arba klaidingai interpretuoti, ar net visai užmiršti ir neminėti. Medicinos mokslas buvęs žemo lygio. Studentijai rūpėjusios tik buržuazinės, nacionalistinės korporacijos ir girtuokliavimas. Liaudies sveikatingumu visai nebuvę rūpinamasi ir t.t. ir t.t. Arba daugelis dalykų stengiamasi nutylėti. Pavyzdžiui, prof. Lašas, daugelį metų buvęs medicinos fakulteto dekanu, knygutėje *Aukštosios mokyklos kūrimasis ir vystymasis Kaune* rašydamas apie medicinos fakulteto išsivystymą, prof. K. Oželio, prof. J. Zubkaus, prof. V. Kanauskos net pavardžių nemini, kai tuo tarpu jie buvo įsigiję daktarus, buvo profesoriai, institutų, katedrų ar klinikų vedėjai ar direktoriai. Atrodo, kad jie nei gimė, nei gyveno, nei dirbo jo vadovaujame fakultete. Panašiai daug kitų dalykų. Panašius dalykus paskaicius ir apgalvojęs, kilo mintis, kad reikalinga veikala, kuriame būtų objektyviai nušviesta Nepriklausomos Lietuvos pasiekimai medicinos moksle ir piliečių sveikatos aprūpinime. Tą mintį išskėlus ir tuo metu ankstyvesniems gydytojų draugijos nariams, kaip J. Valaičiui, V. Taurui, St. Budriui, M. Budrienei, K. Ambrozaičiui ir kitiems pritarus, buvo nutarta parašyti ir išleisti Lietuvos medicinos istoriją. Dar galima pabrėžti, kad tokio pobūdžio veikalo nei latviai, nei estai, nei lenkai neturi.

Dr. Juozas Meškauskas atidaro Ateitininkų Federacijos jubiliejinį kongresą Chicagoje 1985 metais.

Nuotrauka Vidos Kuprytės

Dr. Juozas Meškauskas atidaro Ateitininkų Federacijos jubiliejinį kongresą Chicagoje 1985 metais.

ir aš jiems visiems esu labai dėkingas. Paprašyti gydytojai prisidėjo, atsiųsdami reikalingas fotografijas.

— Kokie buvo didžiausi rūpesčiai? Kurias sritis buvo sunkiausia aprašyti? Kokios sėkmės ir nesėkmės? Žiūrint į atliktą didelį darbą, kokius matytumėte trūkumus knygoje? Ar ką nors kitaip darytumėte?

— Knygos apimtis kėlė rūpesčio, nes su tuo rišosi išleidimo lėšos, todėl vengta knyga labai išplėsti. Pasitenkinta įvairių dalykų ir problemų trumpesniais aprašymais.

Rūpesčio sukėlė statistinės lentelės. Kai kuriais klausimais statistinės lentelės būdavo išspausdinamos kas metai ir jos šiek tiek skirdavosi. Teko paimti vieną kurių nors metų lentelę, kuri atrodė sudaro maždaug vidurkį.

Teko ilgai galvoti ir svarstyti: dėti ar nedėti medicinos fakultetų baigusiųjų sąrašą. Vytauto Didžiojo universitetas penkmečiais išleisdavo savo veiklą aprašančius leidinius. Yra išleisti du leidiniai: 1927 m. ir 1932 m.

Toliau dėl kažkokios priežasties tie penkmečių leidiniai nebebuvo išleisti. Išleistuose leidiniuose, kuriuos aš turėjau, iki 1932 m. birželio mėn. 15 d. baigusiųjų yra pilnas sąrašas su tiksliais baigimo, t.y. diplomų gavimo, datomis. Po 1932 m. birželio mėn. 15 d. universitetas baigusiųjų sąrašo nebeišleido. Teko naudotis kitais šaltiniais, dažniausiai žurnalu *Medicina*, ir surinkti baigusiųjų pavardes. Pavyko surinkti gydytojų ir dantų gydytojų pavardes. Ir dabar jau aišku, kad kai kurių pavardžių mano paduotuose sąrašuose trūksta, o trūksta todėl, kad mano turimai medžiagai taip pat jų trūko. Gali būti, kad kartais gal ir ne visai teisingai parašytos. Baigusiųjų farmacijos skyrių iš turimos medžiagos nepavyko surinkti. Taip pat nepavyko surasti tikslų baigimo datų. Todėl po 1932 m. birželio mėn. 15 d. baigusieji surašyti alfabetine tvarka, be baigimo datų.

O baigusiųjų sąrašą buvo nusistatyta dėti todėl, kad daugelis karo metu žuvo, pvz., žydų gydytojų ir dantų gydytojų, kurių sąrašuose niekur nebuvo ir gal ir nebus. Todėl šis sąrašas, nors ir ne visai tikslus, gal kai kam ir

kada nors bus naudingas.

Yra ir kitų trūkumų, pvz., aprašant ligonines. Konkrečiai — aprašant Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ligoninę Kaune, nepamirėta greitosios pagalbos ambulatorija, kuriai vadovavo dr. Zigmąs Rudaitis, praktiškai davęs pradžią ortopedijos specialybei Lietuvoje. Pastebėjus trūkumus, kurių, be abejo, yra ir atsiras, aš stengiausi vienu ar kitu būdu papildyti. Kokių nors didesnių klaidų tuo tarpu dar nesu pastebėjęs.

— Knyga dokumentuoja nepaprastą Lietuvos medicinos pažangą Lietuvos nepriklausomybės metais. Ar buvome pasiekę, pavyzdžiui, Skandinavijos kraštų lygį, ar dar buvome neišsivystęs kraštas medicinos atžvilgiu? — Nepriklausomoje Lietuvoje medicinos mokslas žengė pirmyn labai smarkiu tempu. Aš negalėčiau palyginti su Skandinavijos kraštais, nes artimesnių kontaktų palaikyti su tais kraštais trukdė kalbos skirtumai. Mūsų gimnazijose buvo mokomos vokiečių, prancūzų ir anglų kalbos. Todėl mes palaikėm ryšį su Vakarų Europa ir jos universitetais. Mūsų profesoriai, asistentai ir Lietuvos gydytojai į suvažiavimus, konferencijas ar universitetų institutus ar klinikas dažniausiai važiuodavo į Vakarų Europą: Vokietiją, Prancūziją, Austriją, Italiją. Todėl mes gerai žinojom, kas vyksta tų kraštų mokslo institucijose.

1938 m. aš lankiau ir tobulinausi Berlyno, Muencheno, Vienos ir Zuericho universitetų klinikose ir aš pastebėjau, kad mūsų universitetas paruošdavo arba išmokslindavo gydytojus ne kiek nebologiau, gal net ir geriau, negu mano lankyti Vakarų Europos universitetai. Mūsų medicinos fakulteto studentai turėjo daug artimesnį kontaktą su profesoriais, asistentais ir su ligoniais. Tokiu būdu mūsų studentams lengviau buvo prieinamos kaip teoretinės, taip ir praktinės žinios.

Mes dar nespėjom prilygti tyrimais ir eksperimentiniais darbais, nes tam trūko sąlygų: laboratorijų, tyrimo kabinetų, aparatūros. Bet ir toji sritis mes žengėm pirmyn labai greitai. Buvo pastatytos naujos klinikos, kokių Pabaltijis neturėjo. Jose

buvo įrengta modernios laboratorijos, rentgeno kabinetai ir kita gydymo ir tyrimo aparatūra. Jos buvo atidarytos rusų invazijos metu ir mes jomis nespėjom net pradėti naudotis, darbas buvo sutrukdytas.

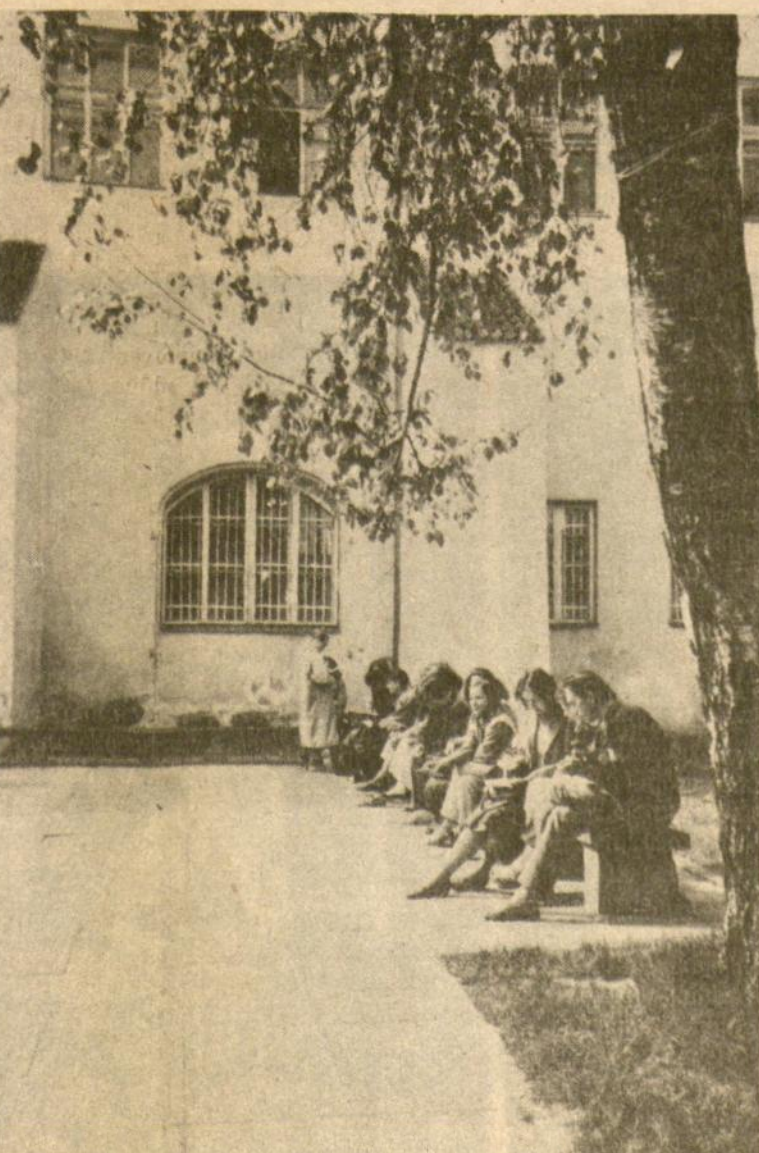
Mažas pavyzdys parodys, kad mes žengėm kartu su Vakarų pasauliu. Skrandžio ligų modernioji diagnostikoj yra vartojamas gastroskopas. Tuo metu modernų, pusiau lankstų gastroskopą gamino Wolf firma Vokietijoje ir ji buvo tuo metu vienintelė visam pasaulyje. Perkantiems gastroskopus ta firma siūsdavo sąrašą, kas jau tą gastroskopą turi. Aš užsakiau ir gavau vidaus ligų klinikai ir prof. Vl. Kuzmą užsakė ir gavo chirurginei klinikai. Taip mes turėjom du gastroskopus. Gavom iš firmos sąrašus, kuriuose buvo pažymėta, kad tokius pat du gastroskopus turi Amerika: vieną New Yorke ir antrą Kalifornijoje. Taigi mes, maža tauta, turėjom du gastroskopus ir visa Amerika turėjo du gastroskopus.

Palaipsniui buvo tvarkomas socialinis aprūpinimas ir medicininės pagalbos teikimas darbininkams, tarnams ir tarnaitėms bei žemės ūkyje dirbantiems. Buvo vystomos ir plečiamos ligonių kasos, išleistas įstatymas, kuriuo aprūpinami medicinine pagalba žemės ūkio darbininkai. Nors juridiskai ir nespėjus sutvarkyti, sergas žmogus galėjo kreiptis į ligonines; jis buvo priimamas ir medicininė pagalba būdavo suteikiama, nors ir pinigų visai neturintiam. Sergančiam operacijai ar reikalingas kitoks koks nors gydymas visados būdavo suteikiamas, kaip kad gydytojai sakydavo, Sv. Petro sąskaiton. Reiškia, jais pasirūpindavo, t.y. už juos apmokėdavo, savivaldybės, nors juridiskai ilgą laiką tai nebuvo spėta sutvarkyti.

— Vienas iš įdomių duomenų Jūsų knygoje yra Nepriklausomos Lietuvos gydytojų sudėties statistika. — Aiškėja, kad beveik pusė gydytojų buvo žydų kilmės. Be abejo, daugelis jų pacientų turėjo būti lietuviai. Kadangi tarp gydytojų ir jų pacientų neišvengiamai užsimegė ir gilus asmeninis ryšys, pagrįstas abipusiu pasitikėjimu, ar tai turėjo kokią nors įtaką Lietuvos gyventojų laikysenai, kai Lietuvą okupavė vokiečiai ėmė persekioti jos piliečius žydus? Ar buvo atveju,

kada lietuviai gynė savo gydytojus? — Lietuvį tauta mažumoms buvo labai tolerantiška. Tiesa, kad žydų gydytojų buvo beveik pusė. Lietuviai žydą gydytoją traktavo pagal jo sugebėjimus, ne pagal tautybę. Pvz., kokioj nors vietovėj esant dvims gydytojams: žydai ir lietuviui, gyventojų jie buvo traktuojami, ne pagal tautybę, bet pagal jų sugebėjimus ir pagal jų teikiamą pagalbą. Buvo žydų tautybės gerų gydytojų, gerų specialistų ir pagal tai jie buvo vertinami ir gerbiami.

Vokiečiams persekiojant žydus, buvo lietuvių gydytojų, kurie bandė savo kolegas gelbėti ir jiems padėti. Aš žinau vieną gydytoją, mano gerą draugą, kuris vieną žydą gydytoją išgelbėjo. Tas lietuvis gydytojas dabar čia yra Amerikoje. Vokiečiai, žydus gydytojus sunaikindami, padarė didelį nuostolį kraštui. Lie-

Vilniaus universiteto kieme pavasarį. Nuotrauka Aldonos Kaminskienės

Iš lietuvių fotografu išleivijoje šešioliktosios metinės parodos, vykusios 1987 metų rudenį Ciurlonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

Vladui Kulbokui aštuoniasdešimt

Pedagogas, lituanistas, literatūros kritikas ir lietuvių literatūros kritikos istorikas Vladas Kulbokas šių metų balandžio 6 dieną švenčia 80 metų amžiaus sukaktį. Lietuvoje baigęs Vytauto Didžiojo universiteto humanitarinių mokslų fakultetą (jo diplominis darbas buvo „Mūsų kritika iki Didžiojo karo“), po karo studijavo romanistiką Tuebingeno universitete, taigi prof. Mertzo meno mokykloje. Mokytojo darbą dirbo Lietuvos gimnazijose, pokario Vokietijoje, Bostono liuanistinėje mokykloje. Dirbdamas Pasvalio gimnazijoje 1934-1939 metais vadovavo moksleivių literatų kuopai, leidusiai *Kūrybos barų* laikraštį. Studijų ir mokytojavimo metais surinko kelis tūkstančius žodžių *Lietuvių kalbos žodynu* ir daugiau kaip tūkstantį numerių įvairios tautosakos dalykų *Lietuvių tautosakos archyvui*. Pasvalio gimnazijoje įsteigė senienų muziejų. Taisė pedagoginių knygelių ir vadovėlių kalbą Lietuvoje; Amerikoje buvo *Lietuvių enciklopedijos* kalbos taisyklų, „Krikščionis gyvenime“ leidyklos leidinių ir daugelio kitų knygų. (Pgl. LE, XIII t.)

Švietimo, auklėjimo, kalbos ir literatūros klausimais gausiai rašė išsivijos periodikoje. Lietuvių katalikų mokslo aka-

Vladas Kulbokas

demijos *Suvažiavimo darbuose* (1938) yra išspausdinta jo studija „Adomas Jakštas — mūsų kritikas“, *Tremties mokykloje* (1946) — „Menas ir grožis“. Ne per seniausiai parengė spaudai su plačiu įvadu Antano Tulio novelių rinkinį *Intelligentų stalas* (1980) ir parašė bei išleido monografiją *Antanas Tulyas* (1984).

Tačiau jo pats svarbiausias įnašas yra mūsų literatūros mokslui ir ypač literatūros kritikos istorijai. Koautorinei knygai *Lietuvių literatūra svetur* (Chicago: I laisvę fondas lietuvių kul-

tūvams gydytojams teko aptarnauti didesnius rajonus ir didesnį gyventojų skaičių. Medicinos fakultetui teko skubiau paruošti didesnį gydytojų skaičių.

— Šiuo metu visas pasaulis mato Sovietų Sąjungos medicinos sisteminius nepriteikimus (pavyzdžiui, skandalingą vaistų trūkumą). Ar Lietuvoje medicinos srityje matoma kokių prosvaisčių?

— Medicinos mokslas Sovietų Sąjungoje yra žemesniame lygyje negu Vakarų pasaulyje. Ten yra mažiau tyrinėjimų, mažiau eksperimentų. Medicininė technologija toli gražu neprilygsta vakarietiškajai. Bet ypačiai ir labai ryškiai pastebimai Rusija yra atsilikusi vaistų gamyboje. Trūksta modernios aparatūros. Trūksta švirkštų, injekcijoms adatų, trūksta tvarstosomios medžiagos. Trūksta paprasčiausių vaistų, kaip, pvz., aspirino, trūksta antibiotikų ir nėra jų įvairumo. Tas pats yra ir Lietuvoje. Kaip mediciniskų instrumentų, taip ir vaistų gamyba yra suvalstybinta. Nė vienoj srityje nėra iniciatyvos. Ateitis parodys, ar Gorbačiovo perestroika ką nors padarys. Tuo tarpu padėtis yra tikrai skandalinga.

— Jūs buvote ateitininkų medicinos korporacijos „Gaja“ steigėjas. Neseniai buvote ateitininkų kongreso Chicagoje rengimo komiteto pirmininkas. Kokią rolę ateitininkų sąjūdis vaidino Jūsų gyvenime? Kokią rolę turėtumėte matyti sąjūdžio ateitį?

— Ateitininkų organizacijai priklausau nuo gimnazijos 5-tos klasės. Anykščių viduriniojo mokykloj priklausiau skautų organizacijai, kurią ten įsteigė anykštietis skautas, vėliau skautininkas, skautų vadas Jonas Kuprionis. Tuomet jis buvo vyresniųjų klasių mokinys Panevėžio gimnazijoje. Baigęs Anykščių vidurinę mokyklą, pervaziavau į Ukmergės gimnaziją. Ten buvo ateitininkų kuopa, ir aš nuėjau į jos susirinkimą. Giedamas ateitininkų himnas mane tiek sužavėjo ir paveikė, kad aš čia pat įsirašiau į tą kuopą nariu ir nuo to laiko tai organizacijai priklausau. Kažkaip turėjau visuomeninių palinkimų. Nuvažiavęs į Kauną studijuoti, tuojau įstojau į studentų ateitininkų „Vytauto“ klubą. Būdamas studentu mediku pamačiau, kad studentai medikai turi savo specifinius uždavinius ir jie ruošiasi profesijai, kuri taip pat turi

tūrai ugdyti, 1968) parašė skyrių apie kritiką. Išleido studiją *Lietuvių religinė poezija* (Putnam, Connecticut: Krikščionis gyvenime, 1982). Atskirai pabrėžtinos vertės yra jo didysis veikalas *Lietuvių literatūros kritika tremtyje* (Roma: LKMA, 1982), su nepaprastu kruopštumu apžvelgias ir dokumentuoja per beveik 40 metų laikotarpį kone visas išsivijos literatūros kritikos apraiškas, kryptis ir siekius. O tik praėjusiais metais išėjo antrasis šio veikalo tomas — pirmojo tęsinys: *Lietuvių literatūros kritika tremtyje II*, kuriame išsivijos kritikos apžvalga ir dokumentacija atvedama iki pat dabartinių dienų ir registruojami bei apibūdinami visi nauji balsai, pastaroju metu įsijungę į literatūros komentavimą išsivijos periodikoje. Šis dvitomis veikalas yra nepaprastas mokslinis aruodas lietuvių literatūros studijuojantiems, o ir kiekvienam skaitytojui, besidominčiam mūsų literatūros ir kritikos padėtim, tematika, raida ir problemomis. Sukaktuvininką sveikiname ne tik jo 80 metų gimtadienio proga, bet ir naujosios jo knygos pasirodymo, kuri akivaizdžiai ženkliną, kaip prasmingai tie metai buvo transformuojami į minties darbą ir į išliekantį įnašą mūsų kultūros istorijai. Linkime sukaktuvininkui Vladui Kulbokui dar daug tokių metų. (a.l.)

specifinius uždavinius, kurie skiriasi nuo kitų profesijų. Tuo metu mano kurse buvo ir daugiau studentų medikų ateitininkų, kurie priklausė kitoms korporacijoms. Jų buvo Feliksas Zubinas, Juozas Kamarauskas, Antanas Gulbinas, Kazys Gogelis, Jonas Bajerčius, aš ir kt. Susitarę su vyresnio kurso studentais ateitininkais Juozu Račiūnu, Petru Kazlausku-Kazlu, Stasiu Tuminiu, Petru Strimačiu, Antanu Aleknavičium-Alekna, Antanu Čerškum, Jonu Jusioniu, Koste Konkolevičiūte, universitete nutarėme įsteigti studentų medikų ateitininkų korporaciją ir, prof. Stasio Šalkausko pasiūlymu, ją pavadinome „Gaja“, kurios šūkis „Gajus kūnas, budri dvasia“ taip pat prof. St. Šalkausko suformuluotas. „Gajos“ korporacija augo ir stiprėjo labai sparčiai. Po kelerių metų ji pasidarė taip gausi, kad pasidalijo į dvi sekcijas: vyrų ir moterų.

Universitetas turėjo tokias taisykles, kad studentų kokia nors organizacija ar korporacija turėjo turėti iš profesūros globėją. Medicinos fakulteto profesūra buvo tiek liberali ir kairi, kad mums sunku buvo gauti globėją. Galų gale prof. B. Sidaravičius, žmonos paprašytas, nes jis buvo ateitininkė, sutiko būti globėju. Laikas bėgo ir tiek keitėsi, kad jau po 13 metų medicinos fakulteto dekanu buvo gajininkas.

Ateitininkų idėjos ir ateitininkų organizacija mane subrandino profesiniam ir visuomeniniam darbui. Mano noras ir linkėjimai būtų, kad šita organizacija būtų gyva, judri, dinamiška, pažangi, tolerantiška ir kad joje tilptų kuo daugiausia narių. Mūsų tautos ateitį aš tampa priai riščiau su šios organizacijos ateitimi. Mes turėjom ir turim visokių skersvėjų, bet tikrai supratus ateitininkų idėjas, principus ir šūki, visi skersvėjai nurimsta.

— Yra žinoma, kad Jus domina visi lietuviški reikalai: tiek kultūriniai, tiek politiniai. Koks buvo Jūsų vaidmuo, organizuojantis laikinąjį Lietuvos vyriausybės vokiečių okupacijos metu?

— Gydytojas taip pat yra tautos narys, valstybės pilietis ir, mano supratimu ir įsitikinimu, jam taip pat turi rūpėti tautos reikalai. Pirmosios rusų okupacijos metu vyko pagrindinis judėjimas, vadinamas aktyvistų profesijai, kuri taip pat turi

(Nukelta į 3 psl.)

Tauta, istorija ir poetas krikšto ženkle

(Atkelta iš 1 psl.)

simbolius į vieną, naują, prieš tai nebūtą reiškinį:

*Krikšto vanduo Joninių naktį
Pavirto alkvičių rasa.
Ir baigia nuo liepsnų apakti
Sena, kaip visata, tiesa.*

*Geriu lig paskutinio lašo
Žvaigždėtą kieliką dangaus,
Rašau rasoje be jokio rašalo
Pirštu ir kauko, ir žmogaus.*

(p. 10)

Čia matome, kaip šventintas vanduo apima ir susijungia su liaudies ir gamtos elementais (alkvičių rasa), kurie su pagonybe susiję. Iš to junginio kyla poeto įkvėpimas ir įgalinimas – nes jis yra tautos poetas. Bet šiame rinkinyje neraišime neoromantiško ilgesio grįžti į primityvų, pagonybės pasaulį. Poetas gali kurti poeziją kaip tik todėl, kad krikščionybė jam dovanuoja žodį, pagrįstą Dievo Žodžiu, ir krikščionybė žada prisikėlimą ir amžiną gyvenimą:

*Pavilgau pirštą ir žegnojuos –
Mano krikšto vanduo,
Šaltas gerkšnis rugpjūtėje,
Namų pašlakstymo lašas,
Mirusio veido rasa,
Prisikėlimas.*

(p. 85)

Pasitikėjimas krikščionybės teikiamu įgalinimu ir krikšto, kaip permainingo simboliu, Bradūno kūrybą išlaisvina iš priklausomumo laikui ir atidaro kelią į aukštesnę, transcendentinę tikrovę. Šios kūrybos dėka jis liudija lietuvių tautos likimą. Krikšto sąvoka poetui įgalina žodį ir suteikia sakralinę galią ir teisę permainingai tikrovę. Tai ypač svarbu, kai poetas žvelgia į tautos nelaimes ir jas užrašo, kad jo poezijos rėmuose tauta liktų amžinai gyva.

Paveldėjęs pakrikštyto žodžio galią iš Mažvydo Katekizmo įsakymo „Imkit mane ir skaitykit“ (*O Katekizmas viršum visko / Lyg pirmapradis „Tebūnie!“*), Bradūnas dabar savo poezijos žodžio dėka išsklaidytą ir naikintą tautą, lyg raides, surenka (iš išniekintos Prūsijos žemės, Sibiro, Vakarų, ir užgrobtos Lietuvos žemės) į dvasinius namus, kur prie stalo vėl skaitoma knyga:

*Prasideda raidžių stebuklas –
Velykiniai varpai kapuose!
Klaupkis ir pabučiuok lapus.*

(p. 23)

Krikštyto žodžio dėka tauta prisikelia ir lieka gyva poeto sukurtuose žodžiuose.

Istorijai Bradūno poetiniame pasaulyje dažniausiai atstovaujama minimais įvykiais, kuriuose tauta per amžių nukentėjo ant kelio tarp rytų ir vakarų Europos:

*Ant karalių ir imperatorių kelio
Užstoki mus.*

*Po sukilėlių kartuvėm
Aperki mus.*

*Nuo Kražių kruvino grindinio
Pakelki mus.*

*Iš peršautos lietuviškos
maldaknygės
Melskis už mus.*

*Į Kryžių kalną
Palydek mus.*

*Mindaugo katedros pogrindį
Prisaidink mus.*

(p. 63)

Istorijos įvykiai atpasakojami litanijs – maldos rėmuose. Šis rinkinys dažnai persisunkia meditacija apie kenčiančią tautą istorijoje ir tautos santykį su savo Dievu:

*Nuo maro, bado, ugnies ir karo
Neišgelbėjai, Viešpatie.*

*Nuo namų padalinimo
Neišgelbėjai.*

*Nuo baudžiavos jungo
Neišgelbėjai.*

*O „Tėve mūsų“ gimtąja kalba
Išgelbėjom, Viešpatie.*

*Ir Aušros Vartus Vilniaus sienoje
Išgelbėjom.*

(p. 49)

Dievas asmeniškai istorijon neišterpia, tačiau krikščionybė padovanoja tautai ir poetui galingą žodį, ir šis, krikšto įgalintas žodis poeto lūpomis suteikia tautai (ir skaitytojui) vilties.

Kartu su tautos istorijos ir nelaimių reiškiniais laiko sraute poetas prieina prie mirties sąvokos: ir savo, kaip individo, mirties, ir savo giminės/genties nykimo. Nenuostabu, kad šiame rinkinyje randame abi šias temas, kaip, pavyzdžiui, eilėraštyje „Už visą giminę“:

*Iš įkapių juos atpažinė,
Pašlakstėm vandeniu,
Užprasėme mišias
Už mirusius ir užmuštus,
Už visą giminę...
Kurgi nešies*

*Jų šaltą urną
Šiltuos delnuos?
Moliu ir pelenu
Paliesk man burną,
Ir niekas nežinos,
Kad savo įkapes renku
Po vandens ir ugnies apeigų.*

(p. 43)

Negalima neišgirsti asmeniškų gaidos ir čia, ir kituose eilėraščiuose, kur poetas jaučia žemės ir mirties trašką: *Tartum akmuo nuo žemės guolio / Pakilti negaliu* (p. 38). Arba vėl:

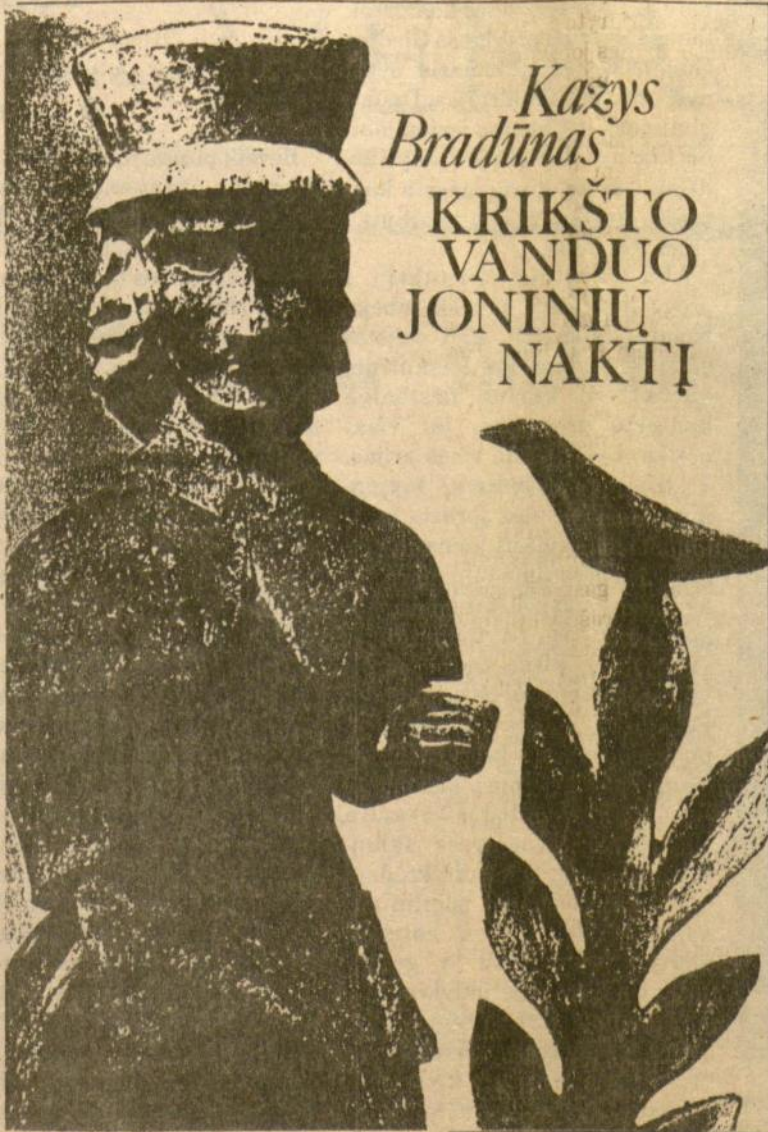
*Prašau žemės, dangaus ir
Dievulio*

*Paklot patalą pilkojo grumsto
Trumpam vyturėlio miegui –*

*Ten, kitame pasauly,
Noriu anksti atsikelti.*

(p. 35)

Kur poetui paguodos ir prasmės ieškoti, žvelgiant į tautos istorijos nelaimes ir laiko ir mirties reiškinį? Apsiemęs uždavinį tautos būti apginti ir istorijos srautui atsispirti, Bradūnas prasmės randa krikščionybės struktūrose. Viena iš pagrindinių krikščionybės sąvokų yra prisikė-

Kazio Bradūno vėliausio eilėraščių rinkinio „Krikšto vanduo Joninių naktį“ viršelis. Knyga išleido Ateities literatūros fondas 1987 metais Chicagoje. Literatūros serija Nr. 34. Leidinio apdaila – Vytauto O. Virkau. Knyga iliustruota lietuvių liaudies skulptūrų pavyzdžiais.

limo sąvoka, pagrįsta Kristaus prisikėlimo ir mirties nugalėjimo paradigma. Pas Bradūną vyturėlio ir vyturėlio giesmės įvaizdžiai dažnai surišti su prisikėlimu ir kūrybos transformuojančia galia. Pavyzdžiui, rinkinyje *Donelaičio kapas* paskutiniame eilėraštyje vyturėlio daina, simbolizuojanti kūrybos sąvoką, transformuoja mirtį ir nebūtį:

*Į drėgną, dubų kapą susigėrė
Kraujas ir prakaitas, gyvybė ir mirtis –
Pakelk nuo varpučio negyvą vyturėlį,
Bečiulbantį ant rankų nebūties,*

*Kur lyg šaltinis, iš kurio jis gėrė,
Pro kapą vėl prasiveržia būtis –
Ant varpučio rasų karoliais žėri*

*Kraujas ir prakaitas, gyvybė ir mirtis.
(Donelaičio kapas, p. 91)*

Panašiai rinkinyje *Krikšto vanduo Joninių naktį*, susidūrus su mirtimi ir nebūtimi, poetas pasitiki krikšto įgalintu poezijos žodžiu. Pats eilėraščio kūrimas tampa dalyvavimu aukoje: *Eilėraštis kaip kielikas nušvito / Ir skamba lyg varpelis, o poezijos žodžiai vyturiu / Nuo lūpų saulėn kelias* (p. 60). Eilėraštyje „Poezija ir Lietuva“ poetas aiškiai nusako, koks jo, kaip poeto, tikslas ir uždavinys:

*Jei ežerai išlėktų
Ir krikšto upės nugrimztų,
Dingtų ir Lietuva,
Mūsų nebūtų.*

*O jei nutiltų žodis,
Jeigu raidyną palaidotum,
Ar prisikeltų poezija
Skambų Velykų rytą?*

(p. 88)

Todėl, kol nors vienas poetas, pasitikintis žodžio galia, pajėgia kurti, tol tauta egzistuoja, ... gulda klonin ežerus, / Patiesiu upę, / Ir žodžiai taškosi, krykštauja / Ant poezijos rankų.

Pasirinkdamas krikštą – kaip krikščionišką transformavimo struktūrų priėmimo reiškinį, ir kaip įvykį lietuvių tautos istorijoje – šio rinkinio centrinė idėja ir įvaizdžiu, Bradūnas prieina prie savo kūrybos šaltinio ir prie pagrindinio sau iškeltos uždavinio. Iš čia jis semiasi idėjų ir struktūrinių elementų ir poetinių priemonių. Pasitikėjimas žodžiu Bradūnui nėra tik gražus įvaizdis ar paranki metafora. Krikštytas, įgalintas, lietuviškas žodis Bradūnui suteikia galią tautos būties faktą tvirtai teigti ir istorijos ir mirties akivaizdoje prisikėlimui tikėti. Rinkinyje *Krikšto vanduo Joninių naktį* Bradūnas tobulai atskleidžia pačius esminius savo pasaulio ir savo poetinės kūrybos principus.

• William Wolkovich-Valkavičius. LITHUANIAN FRATERNALISM: 75 YEARS OF U.S. KNIGHTS OF LITHUANIA. Brooklyn, New York: Lietuvos Vyčiai, 1988. 304 psl. Lietuvos Vyčių organizacijos istorija. Leidėjų adresas: Knights of Lithuania, c/o Vytis, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

Kazys Bradūnas

Nauji eilėraščiai

PRISIKĖLIMAS

*Pro ežero rūkus į kitą pusę
Neprasiskverbia akys ir gana.
Bet jau suošia, susiūruoja pušys –
Prasideda giedrėjanti diena.*

*Iš požemio išrieda saulė,
Viščiukas iš kiaušinio...
Prisikėlimo laukei valandom.
Dabar klausaisi
Paukštės balso sidabrinio
Lyg Apreiškimo,
Rašomo gaidom.*

ŠVENTORIAUS GUOBA

*Guoba, guoba – šventoriaus medį,
Prie mano krikšto dubens,
Kas mano palaukus, kas mano pelenus
Po tavimi pargabens?*

*Niekas! O būsim amžiais kaip vienas,
Kaip pirmo ryto šviesa –
Ant mano lūpų motinos pienas,
Ant tavo lapų rasa.*

MAŽYLIAI

*Nepaliki, žemele –
Aš visatos bijau,
Aš tavęs pi be kelio
Neskridau – atėjau*

*Ir prisiglaudžiau tyliai...
Aphabinki mane –
Mes gi tavo mažyliai
Ties pilna krūtine.*

KAD NESISKUSTU

*Girdžiu kaip tėvai
Holy Redeemer kapuos
Kalba su giminėm,
Taipgi jau smilty
Sibire, Lietuvoj, Pensilvanijoj.*

*Kaip visus juos
Gimtaja užberti,
Kad vienas kitam nesiskustų?..*

AKMUO IR UGNIS

*Pasidėjusi po galva akmenį,
Miega ugnelė ramiai.
Kiek daug, akmenėli, tu atmeni,
Kai gyveni taip seniai.*

*Atsibudus ugnelė pakyla
Ir plaukus šukuoja lengvai.
Akmenėlio akmenio siela
Šildo šilti pelenai.*

NUPRAUSIMAS KELIONEI

*Pabudau... Lyg vanduo teliuškuoja,
O vėjely ūbajau kriauklė
Ir mano kojas mazgoja
Seniai numirusi auklė.*

*Vandeny mirguliuoja liepsnelė
Nuo kito, nuo tolumo kranto,
Giedodama auklė senelė
Mane šluosto ir varto
Ir sugobia į skarą –
Dabar man jos rankose gera.*

KELIONĖ DELNU

*Iš baisiai tolimų kraštų,
Iš ūkanų visatos,
Iš sauliu, dar nesurastų,
Iš sielos kaip ant delno matos:*

*Gyvenimas lyg skruzdė skuba
Be nuostolių, be pelno.
Paduok man vabalėlio rūbą
Kelionei dideliu delnu.*

RUDENS KELIU

*O dienos! O rudens miškai!
Tylu ir auksu pamiglota.
Nešies ir jau neišlaikiai,
Kas buvo Dievo dovanota.*

*Gal pamestą atras kiti
Ir išsidės į lauknešėli,
Kur girių medžiai dar šventi
Ir tu geresnis jų šešėly.*

VELYKŲ ŽAIDIMAI

*Tik paragauki
Juodos, raugintos duonos
Su baltu ir prėsku
Velykų sakramentu.*

*Tik išvynioki
Vėsią pagrabą drobe
Su saulėje šildytai
Pirmagimio marškinėliais.*

*Tik pažiūrėki –
Mirtis ir gyvybė,
Išbraižę kreida kvadratus,
Šokinėja šaligatvy.*

Pokalbis su dr. Juozu Meškausku

(Atkelta iš 2 psl.)

frontu. Įsijungiau į aktyvistų frontą. Pas mane dažnai užėdavo aktyvistų fronto vadai, veikėjai pasitarti, paposėdžiauti. Viename iš tokių posėdžių mano kabinete buvo sudaryta laikinoji vyriausybė, nes jau buvo juntama vokiečių ir rusų karo pradžia. Su Rusijos aktyvistų veikėjais ryšį palaikėme per prof. Pr. Padalį, kuris, atvažiavęs iš Vilniaus, pas mane dažnai užėdavo, ir per dr. Ksaverą Venciu, su kuriuo susitikdavome klinikų požemiuose koridoriuose. Pas mane gal buvo saugiausios susirinkti, nes pas gydytoją užėdavo daugiau žmonių, pacientų, ir tokiu būdu mažiau įtarimo.

Dabar nesenai sužinojau, kad kai mes posėdžiavome ir sudarinėjome laikinąją vyriausybę, dr. K. Ambrozaitis, tuomet medikas studentas, dalyvaujantis taip pat aktyvistų fronte, ėjo apie mano namą sargybą. Reiškia, paslaptis ir savo draugų tarpe buvo išlaikoma. Man nežinant, kieno nors buvo pasirūpinta ir sargyba. Nežinau kieno rekomendacija, savo pacientų tarpe turėjau ponį

Glatkovą, slaptosios policijos viršininko Lietuvoj generolo Glatkovo žmoną. Ji buvo gydyta Maskvos ir Leningrado universitetų klinikose, gydyti Kaspijos ir Juodosios jūros kurortuose ir atėjo gydytis pas mane. Aš ją paguldžiau klinikose ištyrimui. Taip pat savo pacientais turėjau keletą Rusijos armijos pulkininkų. Ta klientūra, manau, sudarė šiek tiek mano kabinetui saugumo ir saugumo aktyvistų vadų posėdžiams.

Prasidėjus karui, rastuose policijos slapčiuose sąrašuose antram masiniam išvežimui buvau įtrauktas ir aš.

– Iš Jūsų knygos akivaizdu, kad Jūs turite daug pagarbos gydytojo profesijai. Tačiau atrodo, kad Jūs domitės taip pat ir kunigu lietuvių tautoje. Yra gandas, kad Lietuvos krikščionybės jubiliejaus proga Jūs norėjote organizuoti rašymą knygos apie lietuvių kunigą. Kaip tai suderinti su šandieniniu visų susirūpinimu pasauliečio vaidmeniu Bažnyčioje?

– Man atrodo, kad kunigas lietuvių tautoje turėjo ir dabar

turi ypatingą vaidmenį. Mes turėjome 600 metų jubiliejų nuo lietuvių tautos pasikrikščijimo. Krikščionybė yra religija, tikėjimas, mokslas, turi liturgiją, idėjas, įsakymus, įstatymus, taisykles ir t.t. Tai yra didelis kompleksas ar net kompleksų kamuoys. Bet reikia, kad kas nors kamuoli ridentų, visą tą kompleksą vykdytų ir tik tuomet jis pasidaro reikšmingas ir efektingas. Ir tai darė kunigas labai plačiai visose gyvenimo srityse ir niuansuose. Tenka tik prisiminti vyskupą Valančių, kunigus Strazdelį, Mackevičių, Staugaitį, Dogelį ir daug kitų. Jeigu dar pridėsime Maironį, Tumą-Vaižgantą, tai tuoj mums paaikšėja veiklos diapazonas. Paimkim kad ir eilinį paraprijos kleboną ar vikarą, kurie buvo ir auklėtojai, ir mokytojai, ir patarėjai ir t.t. Jei kaimas paliko doras ir lietuviškas, tai dėka kunigo, kurio pavardė ir darbai gal niekur nėra įrašyti. Ir dabartinė Lietuvoj kunigas turi ypatingą reikšmę. Man atrodo, kad kunigo, kaip tokiu, nuopelnai ir reikšmė lietuvių tautai nėra nagrinėta, ir nėra įvertinta.

(Nukelta į 4 psl.)

Šiemetinis „Draugo“ koncertas

MINDAUGAS BIELSKUS

Lietuvių dienraštis „Draugas“ atšventė Marijonų vienuolijos 75 metų nuo jos įsikūrimo Amerikoje sukaktį koncertu, kurį atliko Birutė Dabšienė-Vizgirdienė ir Ričardas Daunoras, akompanuojant Alvydui Vasaitiui. Koncertas įvyko kovo 20 dieną Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje.

Šis arijų ir dainų koncertas pasižymėjo Ričardo Daunoro padainuota „Don Basilio“ arija iš Rossini operos „Sevilijos kirpėjas“. Solistui pavyko pagauti šios arijos dvasią. Gerai, kad nepabūgo ir greitesnių dalių per daug nesulėtino, nes ši arija kaip tik akivaizdžiai parodė solisto techninius sugebėjimus. Įsijausdamas į šią ariją ir panaudodamas įvairias balso spalvas, Daunoras dramatiškai ją perdavė.

Šalia šios arijos, Ričardas Daunoras pateikė „Vecchia zimarra“ iš Puccini „La Bohème“. Jo atlikimas pasižymėjo gražiu, lygiu balsu. Be šių arijų buvo atliktos ir kelios kitos.

Birutė Dabšienė-Vizgirdienė gerai perteikė ariją „Vissi D'arte“ iš Puccini „Tosca“. Ši arija, kuri kaip tik buvo sunkiausia iš visų jos dainuotų kūrinių, daugiausia ir nušvietė ją kaip atlikėją. Soprano balsas gražus, išlygintas, aukštos gaidos malonios. Per šią ariją, kaip ir per visą koncertą, buvo jautiamas jos didelis dėmesys technikai, išalies nustelbiant interpretaciją. Šios pastabos tinka ir jos perteikimui gerai pažįstamos Puccini arijos „O mio bambino caro“. Gal būtų buvę geriau šią ariją truputį greičiau atlikti. Šiaip, kaip anksčiau minėjau, buvo ko klausyti.

„Draugo“ koncerto, įvykusio kovo 20 dieną Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje, programos atlikėjai: akompaniatorius muzikas Alvydas Vasaitis, solistai Birutė Dabšienė-Vizgirdienė ir Ričardas Daunoras.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

Alvydas Vasaitis taikliai akompanavo solistams per visą koncertą, jų nenustelbdamas.

Iš programoje atliktų dainų geriausią išpūdį paliko Stasio Šimkaus dainos, kurias dainavo Ričardas Daunoras. Net visiems žinomos „Kur bakūžė samanota“ buvo galima paklausyti. Ji buvo atlikta be įprasto patoso. Kitos dvi dainos, „Išėjo tėvelis“ ir

„Anoj pusėj Dunojėlio“, irgi gerai skambėjo. Be šių dainų, jis atliko B. Dvariono „Oi užkilokit varnelius“ ir P. Olekos humoristinę „Ein meškins“. Šios dvi dainos tinkamai buvo parinktos pradėti programos solo dalį.

Birutė Dabšienė-Vizgirdienė irgi atliko solo dainų. Iš jų geriausiai skambėjo St. Šimkaus „Aš augau pas tėvelį“ ir J. Gaubio „Oi

liūdnas žalias berželis“. Prieš pertrauką ji padainavo kelias dainas, kurių pobūdis tinkamesnis estradinės muzikos koncertui. Šiai kategorijai priklauso Giedros Gudauskienės „Pirmasis šypsnys“, Broniaus Budriūno „Dainos gimimas“ ir Chopino fortepijoninis kūrinys, kuriam pritaikyti žodžiai. Gal tie, kurie mėgsta kokių muziką, galėjo išgylinti į šiuos kūrinius.

Abu duetai, įtraukti į programą, šiaip sau skambėjo. Nebuvo jautiamas, kad solistai būtų susidainavę. Paskutinis koncerto programa, jai visai netiko, nes jis sekė visas arijas.

Atrodo, kad lietuvių rengiamose koncertuose įprasta kelis solistus pasikviesti vienam koncertui. O programą taip sudaryti, kad vos vienas solistas padainuotų kelias dainas, tuojau pasikeis vietom su kitu. Šią nelabai vykusią formą reikėtų pakeisti. Pavyzdžiui, galima būtų sekti populiarios muzikos koncertų sudėtimi, kur pirmą pusę atlieka ne toks žinomas solistas, o antrą žinomesnis. Koncertas sklandžiau praeitų. Gal publika daugiau susikauptų ir išgilintų į solisto atlikimą, o solistas daugiau apsiprastų ir geriau atliktų programos dalykus. Tie solistai, kurie tai pajėgia, galėtų net perteikti ilgesnį dainų ciklą. Paprastai tarant, koncertas geriau vykėtų, mažiau būtų plogimų ir visokių reveransų, o publika išgirstų daugiau muzikos. Tokiu atveju, kaip šis „Draugo“ koncertas, kuriame, beje, nebuvo daug kūrinių atlikta, gal tai paskatintų solistus daugiau padainuoti.

Trumpai aptariant šį koncertą, galima būtų pasakyti, kad jei kas atėjo į koncertą vien muzikos pasiklausyti, tam geriausiai šis koncertas neišliko atmintyje. Tie, kurie atėjo pagerbti „Draugą“, buvo labiau patenkinti.

Čechovas Alabamos festivalyje

ALFONSAS NAKAS

Čechovas

Beveik pusantų metų šiaurinėje Floridoje išgyvenęs, atradau Ameriką Amerikoje, pavadintą Alabama Shakespeare Festival.

Tai mano naujas teatro pasaulis, tik už 152 mylių nuo Sunny Hills namų, Montgomery miesto pietiniam pakrašty.

Kad nereiktų pačiam apie šį festivalį ką nufantazuoti, tegu pasakoją turistams skirta brošiūra *Only Montgomery!* Jos 40-tas skyrelis, „Alabama Shakespeare Festival“, štai ką pasakoją (laisvai vertiuosi, tad kabučių nededu):

Šis didžiai įvertintas profesinis teatras stato klasikų nuo senųjų amžių iki šiandieninių. Naujas 21.5 milijonų dolerių kainavęs kompleksas, architektės Andrea Palladio pagrįstas klasikinė renesanso teorijom, talpina 750 vietų Festival Stage ir 225 vietų Octagon teatrus, reprezentuojančius nūdienio statybos ir įrengimo meno aukščiausią išvystytą lygį. Pastatas yra angliška užmiesčio parke, tinkančiame iškylos (picnics). Parke statybas plečiant, planuojama įrengti Montgomery dailės muziejų (Museum of Fine Arts).

Tik tiek. O pats dar mačiau parke ežerėlį ar tvenkinį, jame plaukiojančias baltas gulbes ir žąsis. Kitą pusę — didelio ūkio tvoras ir už jų gausią juodų karvių bandą.

Su keturiom entuziastingom Sunny Hills lietuvių ir Festivali nuvažiuojam vasario 27 dieną, pačiam vidurdienį. Erdviam Festival Stage vestibuli klasikinę muziką grojo trijų jaunų moterų kapela: smuikas, violončėlė ir fleita. Veikė knygų (kaip Stratforde, daugiausia dramų) ir suvenyrų krautuvė, Festivalio kasa (box office) ir nealkoholinių gėrimų bei lengvų užkandžių bufetas. Oktagono teatrėlį radom uždarytą, nes tą dieną nieko ten nevaicino. Jaunos mergaitės koridoriuose siūlė ir siūlė trijų vaidinimų programos brošiūrėlę, už kurią ėmė 50 centų (tai man naujas, niekur nematytas dalykas; šiaurėj už tokia būtinybė niekur nė cento neimama).

Kai į Festival Stage teatrą įsigavom, išvydom moderniausia didelę sceną, su šimtais šviesų lizdų bei kitokių įrengimų „padangėse“. Gale ir abiejuose šonuose raudonos spalvos ložės ir balkonai. Parterio eilių pakilimai tokie, kad ir didžiausias žmogus neužstotų scenos net pačiam mažiausiam, už jo sėdinčiam. Kėdės patogios, raudonu aksomu išmūstos.

Antros valandos spektakly veikalą matėm nuostabų, vertą ištisos studijos. Kas ką girdėję

apie Antono Čechovo „Wild Honey“? Nei mano senutė (1964) Encyclopaedia Britannica, nei LE, EL, nei visos trys tarybinės enciklopedijos apie šį veikalą nežino. Tik vargiai ne galais išgauta knyga atskleidė nuostabių dalykų. Veikalas rastas seife, viename Maskvos banke 1920 metais, tad po 16 metų nuo Čechovo mirties. Jam trūko titulinio puslapio, tad ir pavadinimo. Rašytas pačioj jaunystėj, Čechovo — medicinos studento. Prirašyta tiek, kad užtektų šešių valandų spektakliui. Kai kurie veikalo charakteriai vėliau dramaturgo išvystyti į pirmiaulius „Vyšnių sodą“, „Dėdėj Vanioj“, „Trijose seseryse“ ir „Žuvėdroj“. Anglai šią tragikomediją buvo pavadinę „Platonovu“, t.y. pagrindinio veikėjo vardu. Vėliau vienas iš veikalo vertėjų, redaktorių ir trumpintojų, Michael Frayn, jį pavadino „Wilde Honey“, pasi-rėmęs svarbiausios moteriškos veikėjos, Annos Petrovnos, žodžiais, primenant Platonovo suardytą porą jų medaus mėnesio laikų, kai prie jų išskyrimo jį pati prisidėjo. Jos žodžiai (angliškai vertime): „That wild night... Such a strange month it's been. Their honeymoon month. A sort of honeymoon for all of us. A month of wild honey“ (mano pabraukta — A. N.). Tikrai! Veikale keturios pilnakraujės moterys. Platonovas visas jas pavergia, blaškosi, nežino, kurią pasirinkti, iki tragiško gyvenimo galo... Michael Frayn suredaguoto veikalo įvadą pasakytą, kad Anglijos Royal Court teatras „Platonovo“ vardu jį statęs 1960 metais, o Lyttleton National Theatre jau „Wild Honey“ vardu pastatė 1984 m. liepos 19 d.

Kaip sekėsi Alabamos Šekspyro festivaliui „Wild Honey“ kopinėti per ištisą 1988 m. vasario mėnesį? Mano matytas 27-tas (priešpaskutinis) spektaklis buvo puikus ir atminty ilgai pasiliks. Visi 16 aktorių vaidino taip, kaip vaidinama Stratforde. Tik kai kurie vyrai, ir ypač Platonovo rolę Greg Thornton, pykimo viena akivaizdžia klaida, kurią priskiriu režisieriui Martin L. Platt. Žavėjomės Greta Lambert, pasigėrėtina vaidinančia generolo Voincevo našlę, nusigyvenusią dvarininkę Anną Petrovną. Nenuostabu, kad Platonovas jos vilionėms neatsispyrė — joks vyras neatsispyrė... Tamera Tweedy sukūrė atmintiną jaunos ištirkės Marijos Jefrimovnos Grekovos vaidmenį. Kitty Crooks (Sofija) ir Wendy Barrie-Wilson (Saša) buvo kiek blankesnės, gal todėl, kad ir išvaizda, ir vaidyba truputį viena į kitą panėsėjo. Šalia jau minėto Platonovą labai raiškiai vaidinusio Greg Thornton, atmintini lieka Steven David Martin (daktaro Tirlecko vaidmenį), David Harum (Annos Petrovnos posūnis Sergei), John Milligan (pulk. Tirlecky), Earle Edgerton (Glagoljev) ir ypač Kermit Brown (Gerasim Kuzmič Petrin). Kitų nebeminėsiu, nors ir mažų rolių atlikėjai buvo puikūs.

Spektaklio laukdamas nekant-ravau, kaip scenoje bus išspėstas

geležinkelio ir traukinių reikalas? Kad pirmoje veikalo dalyje atsivėrė dvaro parkas su medžiais, medeliais, paukščių inkilėliais ir čiulbesiais, kad iš padangių leidosi, o kai nebereikėjo, vėl ten kilo kambarių sienos — nieko nuostabaus, — visi geresni teatrai padaro. Nestebino nė kelios sekundės spalvingų raketų (fejerverkų) sproginėjimų. Bet kaip su geležinkelio bėgiais ir traukiniais? Žiūrovų nuostabai ir džiaugsmui, viskas atlikta puikiausiai! Scenos dešinėje atsirado vargana kaimo mokyklėlė, kairėje — miškas, o vidury, tiesiai į publiką — bėgiai. Kai iš baliaus atvežė girtą mokytoją Platonovą į mokyklėlę (kur jis su Saša ir kūdikiu gyveno), aklinai užtemdytos scenos gilumon atpūkstė, atšniokštė akinančiom šviesom garvežys, atbildėjo nežinia kiek mums nematomų vargonų. Sustoj. Su didžiausiu triukšmu nuvažiuo. Peronely liko tik iš traukinio išlipęs Platonovas, o pirmos teatro eilėse ir gaizus garvežio dūmų kvapas. Ta šimtu procentų pavykusi iliuzija dar porą kartų pasikartos. Po paskutinio traukinio ratais Platonovas žus, visų keturių moterų „meilės“ nebeaprepdamas. Traukinio iliuzija man buvo vienas didžiausių teatro pastatymo stebuklų. Tik dar įspūdingesnis įvykis buvo Stratforde, kai Robin Phillips scenoj nutupė keturių moterų Antrojo pasaulinio karo bombonešį.

Bet jau man reikia artėti į pabaigą. Kolektyvui stati karštai paploje, mes penki iš Sunny Hills, kartu su pusmėnčiu amerikiečių, pasilikom pokalbui su aktoriais Greta Lambert ir David Harum. Scenos priekį ant kėdžių susėdė, jie kvietė pastatymą padiskutuoti, klausinėti, kritikuoti. Į pokalbį įsivėlė keliolika žmonių. Pirmoje veikalo dalyje scena vis buvo pilna vyrų ir beveik visi jie kaisiojo rankas ir kelnų kišenes, o jau Platonovas tai kišėnėse iš-tisai laikė. Diskusijų metu šio rašinio autorius pabrėžiau, kad rankos kišėnėse tai ne 19-to šimtmečio rusų inteligentų, o 20-tojo amerikiečių išradimas. Abu susidomėjo, man pritarė ir klausė, kas slepiasi už mano akcento? Pasisakiau esąs lietuvis, šiek tiek girdėjęs apie rusų manieras ir etiketus. Sceną palikdami, į požemį persirengti leisdami, įjėdau man nusišypojo, atsiveikino. Ir čia dar ne galas. Kai atsidiūrėme už paradinių rūmų durų, kelią pastoję dvi Alabamos universiteto studentės. Viena, komunikacijos studentė, ėmė klausinėti apie Lietuvą, sovietiją, o antroji tik klausė ir šypsojosi. Čia ir aš, ir mano keturios ponios joms šį tą papasakojom. Prie durų, ir dar eidami į automobilių aikštę. Mat, kaip netikėtai atsiranda proga Lietuvą pagarsinti. Dėl kelnų kišėnės sukištų Platonovo rankų...

Toks mano pirmas Alabamos Šekspyro festivalio išpuždis „raportas“. Iš Chicagos, žinoma, į Montgomery nevažiuosite. Bet Sunny Hills, Atlantos ir Daytonos lietuviai? Jūs už keliolika (pensininkai — už 14) dolerių galite patekti į geriausio teatro pasaulį. Šis festivalis — žiemos, tęsiasi nuo spalio iki liepos. Ateinančiais mėnesiais dar bus Tina Howe „Painting Churches“, Šekspyro „As You Like It“ ir „Hamletas“, George Bernard Shaw „You Never Can Tell“, Susanna Centlivre „A Bold Stroke for a Wife“ ir Tennessee Williams „A Streetcar Named Desire“. Taigi — ko tik širdis geidžia! Festivalio bilietų kasos telefonas: (205) 277-BARD.

• Alė Rūta. DAIGYNAS (IŠ-STUMTŲJŲ DALIA — 2). Romanas. Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1987. 576 psl. Viršelį dail. Rasos Arbaitės. Spaudė „Draugo“ spaustuve Chicagoje. Kaina — 12 dol. Gaunama „Drauge“.

Pokalbis su dr. Juozu Meškausku

(Atkelta iš 3 psl.)

O tai reikėtų padaryti. Tuomet ir krikščionybės jubiliejus mums pasidarytų ryškesnis, pilnesnis ir reikšmingesnis. Pasauliečio vaidmuo Bažnyčioje ir tuo susirūpinimas jau yra kita problema, ir aš čia jos nenoriu liesti.

Savo, gydytojo, profesijai ir kunigo profesijai aš turiu daug pagarbos, nes aš iš medicinos istorijos žinau, kad praeityje dažnai tos dvi profesijos jungėsi viename asmenyje. Medicina, teisė ir teologija kaip mokslai prisidėjo ir tobulėjo vienuolynuose, vėliau Padua, Montpellier, Paryžiaus, Leyden, Oxford ir Cambridge universitetuose. Ir Lietuvos medicinos istorijoje žinomas medicinos gydytojas, baiges Krokuvos universitetą, Vaitkus Grabauskas, miręs 1569 metais, buvo garsus gydytojas, kartu ir dvasiškis, Vilniaus kapitulios kanaaninkas. Ketvirtasis iš Lietuvos teritorijos kilęs medicinos gydytojas, diplomą gavęs 1556 metais Feraras universitete Italijoje, buvo Jurgis Petkūnas iš Eišiškių. Jis buvo kartu ir dvasiškis, Vilniaus kapitulios kanaaninkas. Kaip gydytojas jis buvo labai pagarsėjęs ir kuri laiką buvo Vilniaus vaivados kunigaikščio Radvilos asmeninis gydytojas, o 1567 metais buvo išventintas ir paskirtas žemaičių vyskupu.

Vakarų Europoj gydytojų dvasiškių ir net gydytojų vyskupų yra buvę daugybė. Vienas gydytojas, Petrus Hispanus Juliani, dvasiškis, tapo kardinolu. 1276 m. rugsėjo mėn. 20 d. buvo išrinktas popiežiumi ir pasivadinio Jono XXI vardu. Popiežių istorijoje įdomu tai, kad jis buvo vienintelis portugalas ir vienintelis gydytojas, tapęs popiežiumi. Be to, mums gydytojams įdomu tai, kad popiežiaus

Jono XXI vardas yra surištas su tarptautine premija, skiriama už veikalus bei straipsnius, nagrinėjančius gydytojo etiką.

— Jūs rūpinatės ir medicina, ir katalikišku gyvenimu. Kokiu būdu gydytojas dalyvauja Dievo karalystės statyboje?

— Man žmogus nėra vien kūnas, įvairių medžiagų rinkinys ar cheminių komplikuočių reakcijų laboratorija. Man sako, kad žmogus yra daug daugiau negu kūnas, cheminių medžiagų derinys. Tą „daugiau“ galim vadinti dvasia, siela ar kaip kitaip. Dievas sukūrė visatą ir ji tebėra kuriama, gražinama, puošiamą. Tolimesnei pasaulio kūrybai jis sutvėrė žmogų, sau padėjėją. Žmogus yra visatos dalis, ir dalis ne bet kokia — unikumas. Ar ne didinga, kad kiekvienas žmogus yra unikumas, kito tokio pasaulyje nėra. Dievo karalystės statyboje dalyvaujame visi ir dalyvaujame be konkurentų, nes kiekvienas iš mūsų yra unikumas, turįs atskirą veiklos diapazoną. Tą suprasti nėra lengva ir paprasta. Bet gal kartais mums pavestą kūrybos procesą atliekam, ir to nesuprasdami, nes mokslininkai mano, kad žmogus, nežiūrint kiek jis visose srityse būtų pažengęs, dar nėra panaudojęs net 10% savo pajėgumo. Kai mes būsim pažengę tiek, kad mes mokėsim panaudoti savo pajėgumą visu 100%, gal labai daugelis dalykų atsistos mums visai kitoje plotmėje.

— Dėkojame dr. Juozui Meškauskui už šį pokalbį „Lietuvos medicinos istorijos“ sutiktuvių Chicagoje išvakarėse. Netrukus šiuose puslapiuose spausdinsime dr. Juozo Kriaučiūno paruoštą „Lietuvos medicinos istorijos“ recenziją.

Nuomonės ir pastabos

Dėl Mažosios Lietuvos temų

Prabėgus porai savaitių nuo „Draugo“ kultūriniame priede pasirodžiusio Martyno Gelžinio straipsnio „Mažoji Lietuva Bendruomenės memorandumė“ (1988.II.27), man teko išgirsti suinteresuotų skaitytojų minčių ir komentarų.

Daugelis susirūpinusių šia tematika pareiškė didelį įvertinimą ir net nustebimą, kad tokių rūpesčių problemos išvydo šviesą *Drauge*. Yra susikūrusi nuomonė, kad Mažosios Lietuvos žmonių bausis holokostinis likimas mūsų tautinio gyvenimo vadovų, o ypač „laisvinimo“ veiksmų, užmirštas iki tautos išdavystės ribos. Septynių šimtmečių neperstojanti pilna heroizmo šios tautos dalies kova nėra iš-

keliama mūsų jaunosios kartos dėmesin nei tarptautinėje plotmėje. Mažosios Lietuvos Rezistenciniam sąjūdžiui todėl problemos, iškeltos to krašto iškilaus veikėjo Martyno Gelžinio, yra didžios kutarinės, politinės ir istorinės vertės.

Ši tema yra per daug plati ir gili, kad ją išsamiau palietus šiame laiške. Daugelio žmonių vardu, kurie rado reikalą man labai palankiai užsiminti apie jų skaitytą Martyno Gelžinio straipsnį, o taip pat Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio darbuotojų vardu, aš jaučiu išskirtiną malonumą padėkoti redakcijai už praturtinimą kultūrinio priedo šiuo įžvalgiu studijiniu straipsniu.

Algis Regis
Chicago, IL

Po „Draugo“ koncerto kovo 20 dieną Tėvų marijonų sveikinate koncerto rengėjai su svečiais solistais: dr. Antanas Razma, Lietuvių katalikų spaudos draugijos vicepirmininkas, Birutė Dabšienė-Vizgirdienė, Rimantas Vizgirda,

Tėvų marijonų provinciolas kun. dr. Viktoras Rimšelis, Stasys Baras ir Ričardas Daunoras.

Nuotrauka Jono Tamulaičio